

תנועת „הפנתרים” היתה תנועה פוליטית לא תנועת מחאה

מערכת 'עתה' יזמה שיחה עם מנהיגי תנועות ה"פנתרים", המייצגים את שלוש הקבוצות העיקריות של תנועה זו כיום: ה"פנתרים" שבמחנה של"י, ה"פנתרים" שבחד"ש ורשימת חופ"ש. מטעמים טכניים ואחרים נערכה שיחה זו בשני חלקים. ראשית, קיימנו שיחה עם שני המנהיגים המקוריים של "הפנתרים השחורים", סעדיה מרציאנו וח"כ צ'ארלי ביטון.

מוסררה, שמואל הנביא וכו'. בקירבת הגבולו הם הושבו מול הפגזים, פצעו, הרגו אותם. טכני, שאם אני מותקף אני שונא את התוקפים. זיכרו גם את כל ההסחה של העיתונות, ליבו אצלם גם שינאה ישנה לעמי ערב. גם אני, בתור תושב מוסררה, הצבעתי פעם בעד ה"ליכוד" וקודמיו מסיבות אלו עצמן. העמדה הירדנית היתה 8 מטר מכיתנו. וגם צ'ארלי ביטון, שהיה שכני גדל ככה לכן כל תושבי המקומות האלה היו לאומנים. קח דוגמה ממעלות. כשתפסו את הילדים, לא תושבי מעלות קבעו את גורלם, אלא דיין קבע, ממקומו המוגן בירושלים. הוא לא רצה לשחרר חמישים וכמה ילדים תמורת מחבלים. זה עלה להם בחיים. בנכות, בלחץ היה קצת שקט, וכשנא סאדאת לביקור, התכרר שכל אותם בני עדות המזרח שתוארו כלאומנים גמורים, שיפריעו לשלום, דווקא שמחו ביותר, מתוך כנות, לא כמו שילוק. למדתי את המלה הזאת. דווקא אנשים אלה התגברו על המחסומים והוכיחו פתיחות רבה לשלום. עכשיו, דבר שצריך לצעוק עליו השמאל חסם, זו העובדה שהעוני בישראל, הפשע, הזנות, כל החושך הזה, הסמים, שהחברה האשכנזית הורידה על ראש עדות המזרח, עושים בהם שמות. הרי אם - וכאשר - "יפרוץ" השלום, תתפוצץ הכעיה החברתית ותטביע את מי שצריך להטביע. אתה, גבריאלי, כוודאי יודע מה הן רדיפות כלכליות ופיטורים במקומות עבודה בארץ הזאת, אבל יש גם לחץ מדינרכטחוני שיוצר אווירה עכורה. בקשר לשאלה של גדעון על חדירת חילוקידיעות אידר אולוגיים לתוך תנועת ה"פנתרים" - באמת התחילו לחדור אלינו שאלות של שמאל ושל שלום. הציונות לא עניינה אותנו. לא היינו יודעים מה זה. לאט לאט התחלנו לעסוק גם בשאלות לא-עדתיות ולא-חברתיות. כך גם בא הפילוג אצלנו. על זה הדברים נחתכו. גדעון ספירו(מ.ע.): האם אתם מצטערים שזה קרה, או האם אתם חושבים שטוב שזה קרה למרות הפילוג ב"פנתרים"?

סעדיה מרציאנו: לא איכפת לי על כוכבי (שמש). אבל איכפת לי על צ'ארלי (ביטון). אותו רציתי לשכנע. צ'ארלי ואני היינו כעלי ההשפעה האמיתית. התנועה היתה הולכת תמיד אחרינו, היינו מאוחדים, צ'ארלי ואני. שלום כהן וגלעדי היו משחק בתנועה.

ח"כ צ'ארלי ביטון: יש כאן כיום חברה של מדינה הטרחה במלחמה. אז התנועה נאלצת להתמודד עם השאלה האם הבעיה החברתית-עדתית קשורה עם נושא מלחמת השלום ועם הנושא הפלשתינאי, וכוועידה השנייה שלנו (בבארשבע) הוחלט על זכות הגדרה עצמית לפלסתר נאים, בניגוד לאלה שחשבו שאין קשר בין הסיכסוך לפער. כלומר הוחלט על מדינה פלשתינאית כצד מדינת ישראל. החברים המרכזיים היו, כך אני מאמין - ורבים אחרים מאמינים בזה - סעדיה ואני; איפה שהיינו ביחד כל התנועה היתה איתנו וכאשר היה פילוג דיעות בין שנינו היו גם חילוקידיעות כואכים ועקרוניים בתוך התנועה. הרכה פעמים גם הבלגנו על חילוקידיעות בנינו, כדי להציל את אחדות התנועה. אבל בבחירות האחרונות חילוקי דיעות על הנושא הפלשתינאי ונושא השלום התחדדו והגיעו לוויכוח מר וקשה. אז היינו צריכים להיפרד.

ד"ר גבריאלי מוקד(מ.ע.): אכל שניכם מסכימים למדינה פלשתינאית כצד מדינת ישראל ולקשר בין מצב מדינר כטחוני למצב חברתי-עדתי? הרי בזה אין חילוקידיעות בין פנתרים בשל"י לבין פנתרים בחד"ש? היו אולי אחרים שהתנגדו לכך?

סעדיה מרציאנו: נושא הציונות היה גם הוא שני במחלוקת הפעם, והוא היה דוכדכן על העוגה. פעם גם אני הייתי נגד העלאת נושא כזה בתנועה. כמו שבגבריאלי חושב שזה מפריע לאחדות השמאל. אני הנני בעד הגדרה עצמית לפלשתינאים; אבל ראיתי בכך נושא שיפוצץ את התנועה בטרם עת. שלום כהן, על אפי וחמתי, לא קיבל את דעתי. אני החרמתי את ועידת באר שבע שהחליטה על כך. זה היה מוקדם מדי וחמור מדי. אז זו היתה שגיאה טאקטית. זה פילג את התנועה. שלום כהן כפה את זה - למרות התנגדותי. אני אמרתי לשלום: תן לאנשים להתפתח לכד. והנה, דווקא בבחירות האחרונות הוא נסוג כתחום הזה, כי הוא רצה להתקשרות עם יהושע פרץ, פחד מהשמאל ורצה להתמקד רק בצד החברתי. הוא נסוג מכך דווקא כשאנשים היו יותר פתוחים לנושא. כוועידת בארשבע - 1974 - זה היה מוקדם מדי.

ח"כ צ'ארלי ביטון: על ה"פנתרים" מה"ליכוד" עד רק"ח. כל אחד אימץ לו מישהו. אני מתנגד לרק"ח ולכוכבי שמש, שלשנה וחצי הוצא מה"פנתרים", זרקו

ישראל. האם אתם צופים כיום אויה שינוי, או שלכל היותר הנוחרים בשכונות יחורו מה"ליכוד" ל"מערך", כמו איוו נדנדה קבועה, או אולי תהיה תנועה שמאלה? ח"כ צ'ארלי ביטון: העולים מעדות המזרח לא באו עם מנהיגות, עם אישיות חזקה כמו בגין, שידעה "לשחק על העניין של הרגשות"; נוסף לכך, אנשי עדות המזרח תמיד הוקירו וכיבדו את הרגש, מבחינה פוליטית ומכל הבחינות, ובגין ידע לנצל זאת יפה. ידוע מההיסטוריה שדווקא אנשים פחות משכילים ופחות, נגיד, בעלי תארים אקדמאיים, קל יותר להלהיב ולסחוף לזרועות של ימין קיצוני. כשקם מנהיג כזה כמו בגין, זה השפיע. כשבאנו לדבר עם אנשים בשכונות, כשרק התגבשה התנועה שלנו, הם, בני השכונות, ראו בנו גשר התגובה קרשקפיצה ראשון לכניסת שכונות העוני לזירה הפוליטית. אבל אחרי מלחמת יום הכפורים הכל התחיל להתפורר. לפנינו זה היה המשך אמיתי לוואדי סאליב מלפני עשר או חמש עשרה שנה. אבל אחרי יום כיפור על הפרק עמדו רק התנועות המחאה שלגביהן עדות המזרח היו סבילות.

גדעון ספירו(מ.ע.): אבל ככל ואת ה"פנתרים" כמעט לא הכיחו לעצמם שום תמיכה אקטואלית ממשית בשכונות. הם לא תקעו יתד במפה הפוליטית הישראלית. אילו עשו זאת, הם היו צריכים להגיע ל-15 מאנדאטים, לפחות כמו ד"ש.

ח"כ צ'ארלי ביטון: מכל מקום, תנועת ה"פנתרים" היתה תנועה פוליטית, ולא רק תנועה זעם כמו בוואדי סאליב. שם לא היה מצע פוליטי. ה"פנתרים" היו יותר מגובשים. אבל גם ל"פנתרים" לא היה מנגנון. ואילו המייסד סיכסך בנינו, קנה ושכר, ובגלל זה קשה היה לנו להתארגן. ד"ש אינה כאן הדוגמה הנכונה. היא התחילה כתנועת עשירים, עם תקציב אדיר. אולי הרצאה 20 מיליון לירות על בחירות. אנחנו פעלנו בהתנדבות גמורה בקשיים עצומים. אנחנו עשינו כרוזים קטנים על נייר פשוט כדי לקרוא להפגנות. ובכל זאת באו המונים אלינו. נציגי המייסד ניסו אז לנגן על המיתר שאיננו ציונים ושנאנחנו רשימה עדתית בלבד.

ד"ר גבריאלי מוקד(מ.ע.): מה נראה לכם כנקודת השיא של תנועת ה"פנתרים"?

ח"כ צ'ארלי ביטון: נקודת השיא היתה בין סוף 1970 ל-1973, כל ההפגנות, כל המאבק. סעדיה מרציאנו: כן, בהחלט.

ד"ר גבריאלי מוקד (מערכת 'עתה'): האם ה"ליכוד" נהנה מתמיכה מאסיבית בשכונות? המהפך הגדול של ה-17 במאי לא העלה לשלטון את הנציגים האמיתיים של השכונות, אלא קואליציה של עשירי ישראל. נראה שבשכונות חשבו, כי "חרות" - ולא הליבראליים, כמובן - היא הנציג שלהם, ולעיתים הצביעו שם כיום 3:1 לרעת ה"מערך". מה דעתכם על כך?

סעדיה מרציאנו: לדעתי זו שאלה מורכבת. צריך להאריך בתשובה עליה. קודם כל, נכון שה"ליכוד" זכה לתמיכה בשכונות. בבחירות האחרונות זה התבטא ממש בהחלפת השלטון. כיום ברור שה"ליכוד" נמצא כמצב שאותו הציבור מצפה ממנו למשהו, והזמן מהבחירות עד עכשיו אולי קצר מכדי שתבוא אכזבה שלמה מהציפיות ה"ליכוד" בשכונות. בזמן הבחירות הם היו בטוחים שניצחון ה"ליכוד" יביא מייד לקבלת שיכון על פי תור מהיר, או שיקבלו עבודה טובה, ובעלי משפחות מרוכזות ילדים היו בטוחים שמצבם ישתנה, כפי שבגין בעצמו הבטיח. כעת ה"ליכוד" נמצא בדילמה. הציבור הזה מתחיל להתאכזב. הוא רואה שהחלום הוורוד של 17 במאי הולך ונהיה ל"חלום שחור". אראפשר לאורך זמן להעמיס הכל על רכינוכיץ, שעד מעט איש לא יזכור מיהו. גם המצב המדינרכטחוני לוחץ. אף אחד לא יודע מה יקרה במדינה הזאת.

ח"כ צ'ארלי ביטון: בבחירות האחרונות היינו עדים לנהירה עצומה של תושבי עדות המזרח לעבר ה"ליכוד" - יותר מתמיד הצביעו בעד "מהפך פוליטי". שאמנם התחולל ב-17 במאי. אבל ה"מהפך" הזה לא שינה דבר מבחינה כלכלית ומדינית-כטחנית. מבחינות אלו המצב אפילו הורע. בני עדות המזרח ציפו להטבות, להקלות חומריות - ולא זכו בהן. הם קיוו להקלות דיור ולא זכו בהן. חשבו שיקומו כבוקר ויראו שהכל השתנה; שיש קידום השכונות; אך רואים שמבחינה כלכלית באו דווקא גזרות כלכליות קטלניות. שכמהוהן לא פקדו אותם במשך שלושים שנות שלטון ה"מערך". אפילו מהלך השלום של סאדאת נופץ על סלעי "חרות", ויש סכנת מלחמה חדשה הגרועה מכל קודמתיה. ייתכן שהציבור בשכונות יבין שאין הבדל בין "ליכוד" ל"מערך" ופשוט יתחרו במפלגה יותר קיצונית בתוך אותה הקונצפציה. הציבור הישראלי היה מוכן לקבל את הגזרות הכלכליות כשהשבו שלפחות הולכים לקראת שלום - ובגין יהיה מעין דהגול. אבל אנו רואים שבגין נשאר אותו בגין.

מימין לשמאל: גדעון ספירו, ח"כ צ'ארלי ביטון, סעדיה מרציאנו, ד"ר גבריאלי מוקד

גדעון ספירו(מ.ע.): אבל לאט לאט, למרות מאבק משותף נגד הפער העדתי, בתהליך איטי, תדרו לתוך תנועת ה"פנתרים" חילוקידיעות כלליים שהם מחוץ לנושא העדתי, ואף מחוץ לנושא הסוציאלי. כוונתי לנושא המדינרכטחוני, וגם לנושא הציוני. כשגיליתם קשר בין סיכסוך ישראלי-ערבי למצב עדתי-סוציאלי אז גם אצלכם התגלו כעלי השקפות שונות, כמו בחברה האשכנזית. האם אתה חושב שזו היתה טעות שהתחלתם לעסוק בנושאים כלליים יותר?

סעדיה מרציאנו: אמרתם עדות המזרח הם לאומנים שמרנים. איפה הורידו את העולים החדשים מעדות המזרח? (בירושלים, למשל) באברטור, בימין משה,

הוא לא סטה בעצם מעמדותיו הקודמות והיסודיות: ארץ ישראל השלמה חשוכה מהשלום. אח"כ עוד אחזור לנושא השלום.

גדעון ספירו(מ.ע.): הרי עדות המזרח כבר אינן בימי המעברות. חלפו שלושים שנה מאז. עדות המזרח כבר עברו את שלב הקליטה הראשונית. הם כבר לא "פראיים מהרי האטלס". הם כבר לא תחת שלטון חמולות. מדוע, איפוא, הם שמרניים ולאומניים כל כך - וביחוד בשאלות שלום וביטחון מבחינה פוליטית, למרות שהם מקופחים מכל בחינה חברתית. אמנם קמו ה"פנתרים". חשבו שזו תהיה התפנית הגדולה. אך הם התפוררו מכפנים ולא נהפכו לתנועה פוליטית, חברתית, גדולה של מקופחי

ח"כ צ'ארלי ביטון וסעדיה מרציאנו:

„הליכוד" עלה - ובשכונות יראו מיהו

טוב, חייב להיות שילוב כל המקופחים עם השכנים המוחים.

על כל פנים בשל"י מצאנו ידדים יקרים מאוד. כמו חיים ברעם, לב גרינברג, יוסי ועירא, גדעון ספירו, לובה אליאב ואחרים - סוציאליסטים אשר קלטו כי כארץ הזאת בעיית הפער העדתי-חברתי היא הבעיה העיקרית. והם עוורים לנו. כך יצרנו שילוב של אשכנזים וספרדים - וגם שילוב של סיסמאות שלום לישראל, שיוויון לישראל, מכל מיני סיבות קשה לשכונות להתייחס לשאלות מדיניות, כפי שלשמאל קשה להבין את הבעיות החברתיות האמיתיות, אך לאט לאט יצרנו את השילוב הנכון. מה עוד שהזמן פועל לטובתנו. כי למרות שאיננו רוצים בכך - המצב נעשה רע יותר, וגדל גם דור של אנשים צעירים לאטיפשים שאינם כמו עדר כבשים. שהם העתיד של המדינה - ולא גולדה או בנין. יש לנו הרכה ויכוחים בשל"י בבעיות אלו - ויש לנו הרכה שותפים בשל"י להשקפתנו בדבר עדיפויות. זה חשוב למרות שיש לנו רק שני מאנדאטים, כי אנו בונים תנועה שתבטיח עתיד טוב יותר לארץ הזאת. גם אם תהינה עוד צרות כמו מלחמה, הקשים והמשברים יאלצו את המימסד לפנות את מקומו.

אני אינני מתכוין בכך שאני ציוני, ועם כל הכנתנו לוויכוח איך לעשות מה למען הפלשתינאים, יש לנו גם כיקורת קשה על אירגוני הטרור הפלשתינאים ועל חזית הסירוב הערבית. אינני פרופלשתינאי כלי כל תנאי, אך אנו ניצבים, כמוכזב, על בסיס הגדרה עצמית עברית בצד מדינת ישראל. גם בתוך של"י יש ויכוחים, ולא פעם חלקתי גם על עמדת חבר כרן כהן, הקרוב לי בדרך-כלל, במידה שהיתה נראית לי ימנית מדי. אבל אני מסכים איתו שבמיקרה הצורך נילחם כמדינת ערב וכאש"ף אם יתקפסו; אך אם יושיטו לנו יד לשלום - נלחץ אותה בידדות. אני נגד שמאל רכרוכי שמוריד תמיד את מגבעתו לפני הפלשתינאים.

ח"כ צ'ארלי ביטון: לגבי אירגונים פלשתינאיים סעדיה מוזכר, אין לנו זכות לבקר את צורת מאבקם, כי הם עם שרובו פליטים, אשר גורשו ע"י הציונות.

ד"ר גבריאל מוקד (מ.ע.): לכל סוציאליסט יש זכות לבקר שגיאות של תנועת-שיחורו כלשהי. יש לנו זכות פוליטית לבקר כל אחד.

ח"כ צ'ארלי ביטון: לא מי שיושב על אדמתם, לא מי שגירש אותם.

גדעון ספירו (מ.ע.): אבל גם הד"ש מבקרת את "חזית הסירוב" הפלשתינאית והערבית.

ח"כ צ'ארלי ביטון: לגבי הקו של הד"ש, יש בידי רבה של הסכמיות בתוכה - ואני מסכים לקו של ר"ק. בנדון כי הם חינו את חבריהם לבינלאומיות. אבל באשר לשמאל הישראלי באופן כללי, הרי יש בו הרכה חזר גזענים או גורמים שלא אוהבים אנשים כמו סעדיה או כמוני. הם אינם אוהבים אותנו. הם תומכים בשלום; אך אינם מבינים את השכונות. לעומתיות הפלגה הקורב ניסית נלחמת תמיד כעד שיוויון חברתי. בעד מאבק של מעמד הפועלים. לפחות אראפשר להשרד כהם בנושא זה.

רעיון הקיבוץ הוא יפה. אבל המציאות היא מרה ואכזרית. התנועה הקיבוצית שנהפכה לתנועה כורגנית. חיתה על חשבון עבודה זולה ביותר, על חשבון שכבות דפוקות שחברתנו. הקיבוץ נעשה דבר מושחת מאוד. אני מתמלא על אנשים שבתקופת הבחירות נכנסו לקיבוצים וקרעו שקים של חיטה וריפודים של טראקטורים; כל זאת מתוך נקמה של השיכבה הדפוקה ביותר, נגד אותה שיכבה שבעה.

ד"ר גבריאל מוקד (מ.ע.): אפשר להבין רגשות ולגנות שטויות ומעשי-סרק שבצדקבותיהם.

סעדיה מרציאנו: לפעמים אתה שמח בעת מקרה מצער. אני שמח שה"ליכוד" עלה לשלטון, למרות שאין לי זכות להיות מלאך המוות של אלה ששלמו בעד כך. אבל חיכיתי לזה. ידעתי שלא של"י ולא הד"ש יעלו לשלטון וקיוויתי שלפחות ה"ליכוד" יחליף את ה"מערך" וסוף-סוף האנשים יהיו חופשיים יותר מהשקר של ה"מערך". כן, בעד זה כדאי לשלם מחיר.

ח"כ צ'ארלי ביטון: כשכיל שיהיה טוב צריך קודם-כל להיות יותר רע.

סעדיה מרציאנו: קודם-כל צריך היה להפיל את ה"מערך", אויב השכונות. זה גם האינטרס של השמאל. ליום, עכשיו ה"ליכוד" בשלטון - ובשכונות יראו אותו ואת היוקר ויידעו מיהו. כיום קל לנו יותר להסביר דברים והזמן פועל לטובתנו. אין כיום לאנשים בשכונות איזו תנועה גדולה מימין שהיא תקוותם. הם כיום כמו עדר עיונים ללא רועה והשמאל צריך לעבוד, לעבוד ועוד פעם לעבוד איתם.

גדעון ספירו (מ.ע.): צ'ארלי, אתה שותף להערכה הזאת? ח"כ צ'ארלי ביטון: כן.

ד"ר גבריאל מוקד (מ.ע.): מה המצב האירגוני של ה"פנתרים" כחד"ש ובשל"י?

ח"כ צ'ארלי ביטון: התנועה שלנו לא חזקה כמו קודם. המאחזים נחלשו. אבל אני מקווה שזה מה שנקרא ירידה זמנית, או ירידה לצורך עליה. אני מאמין שבלך ונגדל שוב. הרעיון נשאר אותו רעיון, ואין שום סיבה שתנועה זו לא תלך ותגדל עוד פעם.

ד"ר גבריאל מוקד (מ.ע.): האם יש השפעות של המהפך הכלכלי?

ח"כ צ'ארלי ביטון: רק התחלות של תגובה שלילית נגד ה"ליכוד". אבל זה עוד לא רציני.

גדעון ספירו (מ.ע.): האם אתה רואה אפשרות שכל פלגי ה"פנתרים" יתאחדו? למשל, באופן שאתה תצא מחד"ש וסעדיה משל"י?

ח"כ צ'ארלי ביטון: לא ייתכן איחוד רק על בעיות חברתיות. לאט לאט התפתחו לתנועה פוליטית ואיננו יכולים להתאחד כלי מצע פוליטי בכל הבעיות. גם סעדיה ואני לא יכולים להתאחד כלי זה. אבל דרושה חזית כללית. לא נוכל יותר לקיים תנועה אחת על נושא אחד.

לשכונות ולעיריות המיתוח ולמצוא בנרברית. הם השמינו כישורון וכעטו כאידיאלים שלהם. הם פנו ימינה. רבים בקיבוצים הצביעו ד"ש רבים מהם בעד סיפוחים. הם אוכלים 20% מתקציב המדינה, כשהם רק 3% מכלל האוכלוסיה בארץ, והם התנוונו להם שם. עוד מעט יבוא יום ויעשו איתם את החשבון. כשתתפרץ כל הבעיה החברתית. בתנועה הקיבוצית יש רבים ו"טובים". שכבר כמעט אינם עובדים. עובדים אצלם פועלים שכירים. לא חשוב להם כלל מה קורה לפועלי ישראל. הם היו צריכים לחפש להם בנרברית בין פועלים. אם כך אהרון רצה להיות מוכיר פועלים. היה עליו לעזוב את הקיבוץ ולגור בין פועלים, בשכונות.

גדעון ספירו (מ.ע.): אבל בכל זאת מה היו חילוקי הדעות שפוצצו את האחוזה כץ שניכסו? הרי הסכמתם בסוף בשאלה הפלשתינאית?

ח"כ צ'ארלי ביטון: באופן היסטורי, סעדיה התנגד בשעתו להעלאת הנושא הפלשתינאי - שלא יצוף ככלל למרות שזה נושא מרכזי בצד הפער החברתי. בוועידת בארשבע הוחלט על מדינה פלשתינאית בצד מדינת ישראל. נקבע העיקרון מבלי לקבוע גבולות. בשכיל השמאל זה אמר הכל. כשכיל הימין זה אמר הכל. החלטנו שאנו חייבים למצוא לעצמנו שותף שיענה על התביעות שלנו. התנועה שלנו היתה מחולקת בין שמאל למרכז. בחרנו בוועדת מנעים, נציגיה השמאל בתנועה לא רצו ללכת למו"מ עם ד"ש.

סעדיה מרציאנו: אז איך כוכבי הלך אפילו לאריק שרון?

ח"כ צ'ארלי ביטון: אני לא מתייחס לזה. אני לא הלכתי לאריק שרון. אבל כאגף, או כוח מרכזי, בתוך התנועה, לא הלכו לשום מפלגה ימנית משל"י.

ד"ר גבריאל מוקד (מ.ע.): גם עמוס קינן הלך למכור תמונות ולאחר מועצ אצל אריק שרון.

סעדיה מרציאנו: עמוס קינן איננו כשכילי דוגמה פוליטית.

ח"כ צ'ארלי ביטון: חלק מאיתנו היה מקורב מזמן לרק"ח. קיבלנו הרבה דברים, הרכה עזרה, מרק"ח. היה גם ויכוח על אישים כמו מאיר פעיל, לובה אליאב וכו'. סעדיה מרציאנו: התנגדתי להפגנות משותפות עם רק"ח. ראיתי מראש את העתיד. כוכבי כישל ודגרו דחף לזה.

ח"כ צ'ארלי ביטון: הגענו לסיכום הבעיות עם רק"ח, כשהם מתקרבים אלינו בשאלות הפער העדתי. שזה עבורנו מרכז העניינים, אף כי רק"ח לא הסכימה להעמידו במקום הראשון. סעדיה אז לא היה מוכן לקבל את זה. (מדינה פלשתינאית ונסיגה לגבולות '67). אז הוקמה חד"ש (החזית הדמוקרטית לשלום ולשיוויון). גדעון ספירו (מ.ע.): איך מצבכם היום, לאחר הפיצול, לאחר שכל פלג הלך להיכנס להלך? איך אתם מרגישים? האם אתם מרוצים? האם זה היה צעד נכון? ושנית, איך אתם רואים את העתיד? האם יש סיכוי שה"פנתרים" יקימו שוב חזית מאוחדת או שהפיצול יתמיד?

סעדיה מרציאנו: תמיד היתה לי ביקורת על השמאל הישראלי, שאני קורא לו השמאל השכע והמנופח. שמתוך סיבות אלו או אחרות הוא גוען בחלקו, שפחד לבוא במגע עם אנשים "לא תרבותיים", הנחותים ממנו כהשכלה ובתרבות הדור, והזניח שנים על גבי שנים את השכונות לימין - והימין הרגיש שם כמו בבית. על החברים שלי בשל"י להבין שאם רוצים להתקיים ולשנות משהו בארץ המיסכנה הזאת, צריך לפרוץ אל השכונות, וזה קשה ביותר, ואפילו לי, שאני איש שכונות, קשה לפרוץ אל השכונות. אנשי השמאל מנהלים ויכוחים כאוניברסיטאות, דיונים וסימפוזיונים געמיים, ערבי שיח עם "פנתרים", במקום לעבוד עם כל מיני מיסכנים דפוקים ומוכים בשכונות. אבל, כדי שבארץ זאת יהיה

אותו הוא סיכסך. שלום מצא לו בן-ברית כדמות יהושע טרן, צ'ארלי וכוכבי הלכו עם רק"ח, ואני וחברים אחרים, עם של"י. אני הצעתי הליכת כל ה"פנתרים" יחד. אמרתי: כואו נלך לכל המפלגות. נציע הצעות; אם יקבלו - מה טוב. רצינו לתבוע מכל המפלגות התחייבויות חברתיות מפורשות כתנאי לאי-התייצבותנו נגדן. הצענו גם לכמה רשימות להציב "פנתרים" במקום צמרת (שני או שלישין). אבל רעיון זה לא הצליח - רצ'ארלי הלך עם רק"ח, שמענו את ד"ש, את רק"ח, את "מוקד" (של"י) עוד לא היתה). רק"ח לא הסכימה לבעיה החברתית במצע באופן שרצינו. נותרנו עם הוויכוח בין רק"ח לשל"י.

אני רוצה להוסיף טיפה פילפל חריף למה שאמרתי קודם. היו הרבה הזדמנויות שאש"ף, או הפלשתינאים, יכלו לגרום לשינויים במחשבת הציונים בארץ. אבל אירגוני הטרור הקיצוניים של ג'ורג' חבש ולבו ואחרים שמחים דווקא על כל פעולה של "גוש אמנונים", ר'גוש אמנונים" שמח על כל פעולה של חבש, המסייעת לכך שהעם שכאמצע - שוו "המסה הגדולה" - ייגרר לקיצוניות. חרף מזה, צ'ארלי, שותפיר ברק"ח נגריים אחרי תכתיב סובייטי, גם בעניין סאדאת נגרתם יותר מדי בתלם. לא התעליתם בעניין ביקור סאדאת. ח"כ צ'ארלי ביטון: הרי ולגור הציע ראשון ככנסת לקבל את תוכנית השלום של סאדאת.

סעדיה מרציאנו: היו אצלו כמה ימים של הפכפכות. ח"כ צ'ארלי ביטון: שום הפכפכות. אם ליכוד של סאדאת היה שווה עם פיו, אז קם ולגור ואמר שצריך לקבל זאת. סעדיה מרציאנו: אבל שללתם את כיקורו.

ח"כ צ'ארלי ביטון: עובדה שתמכנו בתוכנית סאדאת כפארלאמנט הישראלי, ואילו לגבי מגעים עם אש"ף ר'חזית הסירוב" דעתי לגבי חממי היא שאולי הוא שילם את מחיר הפיכתו לכמעט ציוני בכלרהתקשורת הציוניים. השמאל של התנועה הציונית הרג את האיש הזה. היה איש טוב ועמדותיו היו טובות. אבל השמאל הציוני רצח אותו בעצם.

ד"ר גבריאל מוקד (מ.ע.): צ'ארלי, זו טענה מורה ביותר, אם להתבטא בעדינות. חשוב עליה עוד פעם.

גדעון ספירו (מ.ע.): אם מדינות ערב יעשו שלום עם מדינת ישראל, יעשו שלום עם מדינת ישראל ציונית, ואפילו לא ציונית-שמאלית. חוץ מזה, אם יש מאבק בין קיצוניים למתונים כאש"ף, הרי חד"ש תומכת בחממי, זה טבעי שלובה אליאב שוחח עם חממי, והוא לא הגדיר אותו ככל כציוני. קיצוניים לאומנים רצחו את חממי. ח"כ צ'ארלי ביטון (בעקשנות): אבל גם אנשים כלובה אליאב אשמים. אבל נכון שיש כאש"ף מתונים, ועוד מעט כל אש"ף יקבל את מדינת ישראל בגבולות ה-4 בינו. בינתיים הם מוכנים לקבל כל חלק מהמולדת שיפונה ע"י ישראל. מוכן שאני תומך בעמדות שביטא חממי.

גדעון ספירו (מ.ע.): אבל בינתיים אתה מותח ביקורת על מיפגשי חממי עם הישראלים... נעבור עתה לשאלה אחרת. מה יחסכם, יחס ה"פנתרים" השחורים" לתנועה הקיבוצית? זה מעניין אותי באופן אישי - אבל נודעת לזה חשיבות גם מבחינת יחסכם ל"תנועת-העבודה" המסורתית.

סעדיה מרציאנו: בוועידת ההסתדרות האחרונה קפצו נגדי ואמרו איך אתה לא מתכוין לנאום נגד התנועה הקיבוצית. כשהייתי מאוד צעיר ראיתי אותם כבעלי אידיאלים, באיזה מקום גם קינאתי בהם. עובדים טוב, חנינו טוב, וכל זה. אבל לאט לאט התחלתי להאמין, כי הם סגרו עצמם בגדרות-תיל ואם הם יוצאים משם זה בתור מעבידים, מובילים פועלים לעבודה ומחזירים אותם עם ערב. כיום כרוך לי שהתנועה הקיבוצית שכתה את כל האידיאלים והשליחות שלה. היו צריכים לצאת

הפנתרים

סעדיה מארציאנו: המצב האירגוני הוא, כמוכּוּן, לא כמו שהיה כשהתנועה הייתה מאוחדת. מה עוד ששל"י סובלת מחוסר תקציב. זה משפיע על הכל. אבל, כמו שאמרתי, המצב החברתי יילך ויחריף, ותוך כחצי-שנה יבואו אלינו אנשים שיחפשו אותנו בנרות - את ה"פנתרים" ואת של"י. מה גם שלא על נקלה יקום גורם אחד הדומה לנו. אין תחליף לקבוצת אנשים כמו צ'ארלי ואני וחיים תורג'מן, כמו שאנחנו ביטאנו את כל הדפוקים האלה. ה"פנתרים" יהיו מנהיגי הציבור ה"דפוק". ד"ר גבריאל מוקד (מ.ע.): ואנו מקווים שתלחצו גם להקמת חזית-שמאל, כי אין לכם אוחו מטען של יריבויות אידיאולוגיות ישנות (על הציונות, למשל).

סעדיה מארציאנו: בהחלט.

ח"כ צ'ארלי ביטון: אולי "הכנים הקטנים" ילחצו בנקודה זו על "האבות הגדולים".